

Παντελής Γεωργογιάννης
Επιμέλεια

9ο
Διεθνές Συνέδριο

Διαπολιτισμική Εκπαίδευση

Ελληνικά ως δεύτερη
ή ξένη γλώσσα

Τόμος Ι



Πάτρα, 14-16 Ιουλίου 2006

Συνεδριακό και Πολιτιστικό Κέντρο
Πανεπιστημίου Πατρών

Πάτρα 2016

Παντελής Γεωργογιάννης
Επιμέλεια

9ο Διεθνές Συνέδριο
με κριτές

Διαπολιτισμική Εκπαίδευση

**Ελληνικά ως δεύτερη
ή ξένη γλώσσα**

Πάτρα, 14-16 Ιουλίου 2006

Τόμος I

Επιστημονική σειρά:
Διαπολιτισμική Αγωγή και Εκπαίδευση

Πάτρα 2015

Όλα τα αντίγραφα υπογράφονται από τον κάτοχο του copyright.



Copyright ©: Παντελής Γεωργογιάννης

Διεύθυνση: Αντωνίου Οικονόμου 8, 26504 Άγιος Βασίλειος, Πάτρα
Τηλ: +30 6944346420
<http://www.georgogiannis.gr>
E-mail: pantelis.georgogiannis@gmail.com

Τίτλος : Διαπολιτισμική Εκπαίδευση – Ελληνικά ως δεύτερη ή ξένη γλώσσα
Τόμος Ι

**Επιστημονική
σειρά:** Διαπολιτισμική Αγωγή και Εκπαίδευση

**Ηλεκτρονική
στοιχειοθεσία:** Ελεύθερο Πανεπιστήμιο Πολιτών - Μελιτζάνη Ειρήνη

Έκδοση: Ελεύθερο Πανεπιστήμιο Πολιτών

ISBN: 978-618-82406-3-6

SET: 978-618-82406-5-0

σ.σ. 554, σχήμα 17,5 X 25 εκ.

Όλα τα κείμενα δημοσιεύονται με ευθύνη των συγγραφέων τους

Απαγορεύεται η μερική ή ολική αναδημοσίευση του έργου αυτού, καθώς και η αναπαραγωγή του με οποιοδήποτε άλλο μέσο, χωρίς σχετική άδεια του κατόχου του Copyright.

Επιστημονική Επιτροπή Κριτών

Λεωνίδας Αθανασίου, Καθηγητής, Φ.Π.Ψ, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Παντελής Γεωργογιάννης, Καθηγητής, Π.Τ.Δ.Ε., Πανεπιστήμιο Πατρών

Χάρης Κατσούλης, Καθηγητής, Τ.Ξ.Γ.Μ.Δ., Ιόνιο Πανεπιστήμιο

Σωφρόνης Χατζησαββίδης, Καθηγητής, Π.Τ.Ν., Α.Π.Θ.

Γεώργιος Ανδρειωμένος, Αναπλ. Καθηγητής, Τ.Ξ.Γ.Μ.Δ., Ιόνιο Πανεπιστήμιο

Χρήστος Γκόβαρης, Λέκτορας, ΤΕΠΑΕΣ, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Οργανωτική Επιτροπή Συνεδρίου

Πρόεδρος: Παντελής Γεωργογιάννης, Καθηγητής Π.Τ.Δ.Ε., Πανεπιστήμιο Πατρών

Αντιπρόεδρος: Χρυσή Μπομπαρίδου, Κάτοχος Μ.Δ.Ε., Υπ. Διδάκτωρ, Π.Τ.Δ.Ε.,

Πανεπιστήμιο Πατρών, Επιστημονικός Συνεργάτης ΚΕ.Δ.ΕΚ., Πανεπιστήμιο Πατρών

Γραμματέας: Χρυσοβαλάντη Γιάννακα, Εκπαιδευτικός Π.Ε., Συνεργάτης ΚΕ.Δ.ΕΚ., Πανεπιστήμιο Πατρών

Ταμίας: Βασίλης Λάγιος, Εκπαιδευτικός Π.Ε., Μεταπτυχιακός φοιτητής Π.Τ.Δ.Ε. Παν/μίου Πατρών Επιστημονικός συνεργάτης ΚΕ.Δ.ΕΚ., Πανεπιστήμιο Πατρών

Γραμματεία Συνεδρίου

Δήμητρα Μανίκα, Φιλολόγος, Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Π.Τ.Δ.Ε., Πανεπιστήμιο Πατρών, Συνεργάτης ΚΕ.Δ.ΕΚ., Πανεπιστήμιο Πατρών

Βασιλική Κουνέλη, Φιλολόγος, Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Π.Τ.Δ.Ε., Πανεπιστήμιο Πατρών, Συνεργάτης ΚΕ.Δ.ΕΚ., Πανεπιστήμιο Πατρών

Βασιλική Βλητσάκη, Εκπαιδευτικός Π.Ε., Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Π.Τ.Δ.Ε., Πανεπιστήμιο Πατρών,

Χρυσοβαλάντη Γιάννακα, Εκπαιδευτικός Π.Ε., Συνεργάτης ΚΕ.Δ.ΕΚ., Πανεπιστήμιο Πατρών

Αναστασία Γρηγορίου, Εκπαιδευτικός Π.Ε.

Αθηνά Σταυροπούλου, Φιλολόγος

Μέλη:

Νικόλαος Παπαπαναγιώτου, Υπεύθυνος Πληροφορικής ΚΕ.Δ.ΕΚ., Πανεπιστήμιο Πατρών

Αργυρούλα Ντίλιου, Ε.Ε.ΔΙ.Π. Πανεπιστημίου Αιγαίου, Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια Π.Τ.Δ.Ε., Πανεπιστήμιο Πατρών

Μαρία Πίγκα, Εκπαιδευτικός Π.Ε., Επιστημ. συνεργάτης ΚΕ.Δ.ΕΚ., Πανεπιστήμιο Πατρών

Παναγιώτα Σπανού, Εκπαιδευτικός Π.Ε, μεταπτυχιακή Φοιτήτρια Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Πατρών

Γεωργία Κονδύλη, Φιλολόγος, Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια Π.Τ.Δ.Ε. Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Πατρών

Χαρίκλεια Πίτσου, Εκπαιδευτικός Π.Ε., Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Π.Τ.Δ.Ε., Πανεπιστήμιο Πατρών,

Ιωάννα Γρηγορίου, Εκπαιδευτικός, Πτυχιούχος Τ.Ε.Φ.Α.Α.Α., Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Πατρών

Δακτυλογραφήσεις & Επεξεργασία σε Η/Υ

Χρυσή Μπομπαρίδου, Κάτοχος Μ.Δ.Ε., Υπ. Διδάκτωρ, Π.Τ.Δ.Ε., Πανεπιστήμιο Πατρών,
Επιστημονικός Συνεργάτης ΚΕ.Δ.ΕΚ., Πανεπιστήμιο Πατρών

Ειρήνη Μελιτζάνη, Πτυχιούχος Τμήματος Τουριστικών Επιχειρήσεων, Συνεργάτης
ΚΕ.Δ.ΕΚ., Πανεπιστήμιο Πατρών

Περιεχόμενα

Πρόλογος	13
Διαπολιτισμική Κοινωνική Ψυχολογία	19
«Η περίπτωση της θεωρίας της κοινωνικής σύγκρισης σε Έλληνες και αλλοδαπούς μαθητές Α΄βάθμιας Εκπαίδευσης του Νομού Αχαΐας» <i>Κονδύλη Γεωργία, Φιλολόγος, Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια Π.Τ.Δ.Ε.</i>	21
Αντιλήψεις εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης Ν. Αχαΐας για τη συνεργασία τους με τους γονείς των αλλοδαπών μαθητών και τη συμμετοχή τους στην σχολική ζωή των παιδιών τους <i>Παναγιώτα Σπανού, εκπ/κός, μεταπτυχιακή φοιτήτρια του Π.Τ.Δ.Ε. Πατρών στη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση</i> <i>Γεωργογιάννης Παντελής, Καθηγητής, Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Πατρών</i>	30
Η ερμηνεία των στερεότυπων αντιλήψεων των αλλοδαπών μαθητών στο πλαίσιο της διαπολιτισμικής τάξης: ο ρόλος του εκπαιδευτικού <i>Σουρίδη –Μπαταγιάννη Παναγιώτα, Φιλολόγος, Μ.Δ.Ε, ΥΠΕΠΘ</i>	38
Οι συγκινησιακές διαδικασίες που απορρέουν από τους Έλληνες, Αλβανούς και Αθύγγανους μαθητές κατά την παρατήρηση φωτογραφιών Ελλήνων συμμαθητών τους, όταν δε γνωρίζουν και όταν γνωρίζουν την καταγωγή τους. <i>Γεωργογιάννης Παντελής, Καθηγητής, Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Πατρών</i> <i>Βλητσάκη Βασιλική, Εκπαιδευτικός Π.Ε., Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Πατρών</i>	43
Τα στερεότυπα του φύλου και ο ρόλος τους στα σχολικά εγχειρίδια <i>Ζούνη Εσαγγελία, Εκπαιδευτικός Π. Ε., Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια Παν. Αθηνών.</i> <i>Μαργέλος Ματθαίος, Εκπαιδευτικός Π. Ε.</i>	55

Διγλωσσική – διπολιτισμική και διαπολιτισμική εκπαίδευση (τάσεις και προοπτικές στην ελληνική εκπαίδευση)	60
<i>Σάββας Παπαπέτρον, Δρ., Κοινωνικός Ψυχολόγος – Ερευνητής.</i>	
<i>Μαρία Βλαχάδη, Δρ., Εκπαιδευτικός, διδάκτωρ του Παντείου Πανεπιστημίου.</i>	
Ο ρόλος της κουλτούρας στις αποδόσεις των μαθητών για τη σχολική τους επίδοση	68
<i>Μπαρής Θεόδωρος, Δάσκαλος</i>	
<i>Βουρλούμη Ζωή, Δασκάλα</i>	
Η κοινωνική προκατάληψη των Ελλήνων μαθητών απέναντι στην πολιτισμική μειονότητα των Αθίγγανων μαθητών	76
<i>Λάγιος Βασίλης, Εκπαιδευτικός Α'βάθμιας εκπαίδευσης, Μεταπτυχιακός φοιτητής Π.Τ.Δ.Ε. Παν/μίου Πατρών</i>	
<i>Δημοπούλου Ζαχαρούλα, Εκπαιδευτικός Α'βάθμιας εκπαίδευσης, Μεταπτυχιακή φοιτήτρια Π.Τ.Δ.Ε. Παν/μίου Πατρών</i>	
Η χρησιμότητα του κοινωνιογράμματος ως μέσο διευκόλυνσης της κοινωνικοποίησης των αλλοδαπών μαθητών σε μικτές τάξεις Ελληνικών σχολείων	88
<i>Γιάννακα Χρυσοβαλάντη, Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια ΠΤΔΕ Πανεπιστημίου Πατρών</i>	
<i>Γεωργιογιάννης Παντελής, Καθηγητής ΠΤΔΕ Πανεπιστημίου Πατρών</i>	
«Μπορούμε να γιορτάσουμε όλοι μαζί όμοιοι και διαφορετικοί;». Μια πολυπολιτισμική διδακτική παρέμβαση για τη διαφοροποίηση των στάσεων των παιδιών προσχολικής ηλικίας απέναντι σε παιδιά διαφορετικής φυλής	97
<i>Χαρίκλεια Πίτσου, Νηπιαγωγός, Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια Π.Τ.Δ.Ε., Πανεπιστημίου Πατρών</i>	
Οι μαθητές του Δημοτικού Σχολείου διερευνούν τη συμβίωση σε μια πολυπολιτισμική κοινωνία	107
<i>Ζωγράφου Βερονίκη, Νηπιαγωγός</i>	
Εκπαιδευτική Πολιτική, Μετανάστευση και Διαπολιτισμική Εκπαίδευση	117
Η μετανάστευση στην Ελλάδα και οι συνέπειές της στην Εκπαίδευση	119
<i>Καρόντζου Γεωργία, υποψήφια διδάκτορας Πανεπιστημίου Αιγαίου</i>	
<i>Χαβρεδάκη Αργυρώ, υποψήφια διδάκτορας Πανεπιστημίου Αιγαίου</i>	
<i>Γιαπάπα Ευαγγελία, νηπιαγωγός</i>	
Η Ελληνική γλώσσα ως μέσο δράσης και κοινωνικής ένταξης. Η εμπειρία του Ελληνικού Φόρουμ Μεταναστών	129
<i>Μοαβία Αχμεντ, Συντονιστής του Ελληνικού Φόρουμ Μεταναστών ΕΦΜ</i>	

- Τουρισμός και Μετανάστευση – Δύο όψεις του ίδιου νομίσματος;
Κριτικές διαπολιτισμικές και διεπιστημονικές σημειώσεις για τον “ήπιο
τουρισμό” και την “αιεφόρο ανάπτυξη”** 137
*Χάρης Κατσούλης, Καθηγητής, Ιόνιο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Ξένων
Γλωσσών, Μετάφρασης και Διερμηνείας, Κέρκυρα*

Διοίκηση Εκπαίδευσης και Διαπολιτισμική Εκπαίδευση 151

- Η Συμβολή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην επιτυχία της Διαπολιτισμικής
Εκπαίδευσης, μέσα από διοικητικούς, κοινωνικούς και σχολικούς
μηχανισμούς.** 153
*Αναστάσιος Γ. Δρούγκας, Επιτ. Σχολικός Σύμβουλος Π.Ε. Τ. Δήμαρχος
Μιδέας Αργολίδας
Αλεξάνδρα Κ. Τόμπρα, Πτυχιούχος Πολιτικών Επιστημών και Δημόσιας
Διοίκησης του Εθνικού και Καποδιστριακού Παν/μιου Αθηνών*

- Προοπτικές της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης μέσα από τη βελτίωση
της σχολικής οργάνωσης και διοίκησης** 162
*Πασσάδη Αθηνά, Εκπαιδευτικός Δ.Ε., Διευθύντρια 2ου Γυμνασίου Χίου
Αμάντου Κυριακή, Εκπαιδευτικός Δ.Ε.
Μώκος Ευάγγελος, Εκπαιδευτικός Δ.Ε., Μ. Ed. Π.Τ.Δ.Ε. Αθηνών*

- Ο Διευθυντής των σχολικών μονάδων σε διαπολιτισμικά σχολεία
και η διοίκηση της εκπαίδευσης–εποπτεία** 168
*Χριστοδούλου Θεόδωρος, Σύμβουλος Σχολικού Επαγγελματικού
Προσανατολισμού Β/θμιας Εκπαίδευσης, Εργαστηριακός Συνεργάτης
στην Ανωτάτη Σχολή Παιδαγωγικής και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης
(Α.ΣΠΑΙ.Τ.Ε)*

Διαπολιτισμική Εκπαίδευση 179

- Διαπολιτισμική Εκπαίδευση και Διαπολιτισμική Συμβουλευτική,
Συγκοινωνούντα Δοχεία** 181
*Δρ. Καζολέα – Ταβουλάρη Παναγιώτα, Δρ. Παντείου Πανεπιστημίου
Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών
Δρ. Αναστασία Αθανασούλα – Ρέππα, Δρ. Παντείου Πανεπιστημίου
Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών*

- Η Διαπολιτισμική δευτεροβάθμια εκπαίδευση στη σύγχρονη Ελλάδα
(Καρκίνοβατώντας στο μεταίχμιο μιας άγονης νομιμότητας και ενός
όχι πάντοτε γόνιμου αυτοσχεδιασμού)** 191
*Χρίστος Κυριαζόπουλος, Ph. D., M. Sc., Σχολικός Σύμβουλος Φιλολόγων
Ανατολ. Θεσσαλονίκης*

Ευρωπαϊκά σχολεία: ένα μοντέλο διαπολιτισμικής εκπαίδευσης <i>Πρεποντισίδου Γαρυφαλλιά – Μαρία, MEd, PhD, Υπεύθυνη Αγωγής Υγείας Δ/νση Π.Ε. Ανατ. Θεσσαλονίκης</i>	198
Η Εκπαίδευση για το Περιβάλλον και την Αειφορία ως εννοιολογικό πλαίσιο για την επίτευξη των στόχων της Διαπολιτισμικής Παιδαγωγικής στο Δημοτικό σχολείο <i>Νομικού Χριστίνα, Δασκάλα, Θεολόγος, Κοινωνιολόγος</i>	207
Η προώθηση της διαπολιτισμικής διάστασης της εκπαίδευσης μέσα από τη διδασκαλία των κοινωνικών δεξιοτήτων <i>Ζώντου Γεωργία, Δασκάλα μετεκπαιδευόμενη Γκόνης Χρήστος, Δασκάλος μετεκπαιδευόμενος Καραμπάτσος Αντώνης, Δρ. Παιδ. Σχολ. Σύμβ. Διδάσκων Μ.Δ.Δ.Ε.</i>	216
Το ολοήμερο σχολείο ως υποστηρικτικός θεσμός της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης <i>Γούπος Θεόδωρος, Σχολικός Σύμβουλος, Διευθυντής Σπουδών Π.Ε. του ΥΠΕΠΘ, Μήνας Αθανάσιος, Εκπαιδευτικός Προϊστάμενος του Δ' τμήματος της Δ/νσης Σπουδών Π.Ε. του ΥΠΕΠΘ</i>	224
Δράσεις διαπολιτισμικής εκπαίδευσης και η ελληνική πραγματικότητα <i>Μπαρμπετάκης Αντώνης, Εκπαιδευτικός Α/βάθμιας Εκπαίδευσης</i>	231
Η αναγκαιότητα της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης στο σύγχρονο Δημοτικό Σχολείο <i>Μπαλτατζής Δημήτριος, Εκπαιδευτικός - Δρ. Φιλοσοφίας</i>	240
Μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και 'μαθητές σε ανάγκη'. Μια κριτική της ελληνικής εκπαιδευτικής πολιτικής απέναντι στους μαθητές με ιδιαιτερότητες και τις διαπιστωμένες ανάγκες τους <i>Χαρούπιας Αριστείδης, PhD, Δρ., Πανεπιστήμιο Αθηνών Π.Τ.Δ.Ε.- Μ.Δ.Δ.Ε., Διδάσκων Ειδικής Αγωγής Ημέλλου Όλγα, PhD, Δρ., Πανεπιστήμιο Αθηνών Π.Τ.Δ.Ε.- Μ.Δ.Δ.Ε., Διδάσκων Ειδικής Αγωγής</i>	247
Η οργανωτική και διδακτική προσέγγιση ενός πολυπολιτισμικού σχολείου μέσα από τη διαπολιτισμική εκπαίδευση <i>Μέλλου Βασιλική, Εκπαιδευτικός Α/βάθμιας Εκπαίδευσης, Δημοτικό Σχολείο Ερμιόνης Αργολίδα</i>	257
Προγράμματα διαπολιτισμικής εκπαίδευσης στο ελληνικό σχολείο: πώς, από ποιον και για ποιον; <i>Κώστας Μάγος, Εκπαιδευτικός, Δρ. Επιστημών της Αγωγής</i>	264
Διαπολιτισμική Παιδαγωγική: Πολιτιστικά ανταποκριτική διδασκαλία (culturally responsive teaching), Ορισμός, Χαρακτηριστικά, Αρχές και Πρακτικές Εφαρμογές. <i>Σπύρος Αραβανής, Πτυχιούχος του τμήματος της ελληνικής φιλολογίας</i>	273

του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, Υποψήφιος
διδάκτωρ του τμήματος Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας
της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών

- Η κοινωνιολογική θεωρία του Max Weber, η Διαπολιτισμική Εκπαίδευση και οι εκπαιδευτικές πρακτικές: μια πρώτη προσέγγιση** 282
Ι. Καμαριανός, Λέκτορας στο Π.Τ.Δ.Ε. του Πανεπιστημίου Πατρών
Γ. Γούγα, Δρ. Κοινωνιολογίας
- Το ΚΕΣΒΙΑΕ* (Κέντρο Έρευνας Σχολικού Βιβλίου και Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης) του Α.Π.Θ. και η έρευνα των σχολικών βιβλίων της Αλβανίας** 287
Ισιμριιάδου Αδελαΐς, Σχολική Σύμβουλος Θεσσαλονίκης
- Ταυτότητα και Ετερότητα στα λογοτεχνικά κείμενα της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Η οπτική της 7ης Τέχνης** 296
Σταματέλλου Αναστασία, Καθηγήτρια – Φιλολόγος, Υπεύθυνη Δ.Ε
Ι.Π.Ο.Δ.Ε ΠΑΤΡΩΝ
- Διερεύνηση της πολιτισμικής ετερότητας στο σχολείο, μέσα από τα θεατρικά δρώμενα και τους παραδοσιακούς χορούς –Διαχρονική μελέτη** 303
Ιωάννα Γρηγορίου, Καθηγήτρια, Πτυχιούχος Τ.Ε.Φ.Α.Α.Α., μεταπτυχιακή φοιτήτρια Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Πατρών, Εκπαιδευτικός Δ.Ε.
- Η διαμόρφωση της διαπολιτισμικότητας μέσα από την ενεργοποίηση της πολυπολιτισμικότητας στο Νομό Λευκάδας τα τελευταία πέντε σχολικά έτη** 311
Φούρου Αγγελική, Μαθηματικός καθηγήτρια Μουσικού Σχολείου Λευκάδας
Νάκος Κων/νος, Μαθηματικός Msc, Σχολικός Σύμβουλος Ν. Ηλείας, Λευκάδας,
Ζακύνθου, Αρκαδίας, Κέρκυρας
Νίκας Σπυρίδων, Φυσικός, Συνεργάτης ΕΚΦΕ Λευκάδας
Φίλιππας Γεώργιος, Φυσικός, Υπεύθυνος ΕΚΦΕ Λευκάδας
- Ένα μικρό «θαύμα»: Μειονοτικό Δημοτικό Σχολείο Γονικού** 320
Φατσέα Ευαγγελία, Δασκάλα
- Διαπολιτισμική εκπαίδευση και Αντισταθμιστική Αγωγή: Παιδαγωγική παρέμβαση του εκπαιδευτικού** 328
Χριστίνα Μίλεση, Εκπαιδευτικός Π.Ε. – Διδάκτωρ Κοινωνιολογίας,
Διδάσκουσα στο Μαράσλειο Διδασκαλείο Δημοτικής Εκπαίδευσης (Μ.Δ.Δ.Ε.)
Βασιλική Πασχαλιώρη, Εκπαιδευτικός Π.Ε. – Υποψήφια Διδάκτωρ
- Η Ελληνική Γλώσσα στα Νέα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών Κωφών και Βαρηκόων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης** 336
Μαρία Μερτζάνη, Υποψήφια Διδάκτωρ, Centre for Deaf Studies, University of Bristol, U.K.
- Ο ρόλος της Διαπολιτισμικής Παιδαγωγικής στην κατάκτηση της Γλώσσας και της Ομιλίας από το κωφό παιδί** 345
Ελευθερία Σάλμοντ, Εκπ/κός Π.Ε., Μ. Ed., Διδάκτορας Ειδικής Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας

- Στάσεις των Ρομ απέναντι στη ρομανική και απέναντι στην ελληνική γλώσσα** 354
Πασιά Αναστασία, Απόφοιτη Τμήματος Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Κάτοχος Μ.Δ.Ε.
- Η διαπολιτισμική αγωγή συναντά την εκπαιδευτική τεχνολογία για τη μείωση της προκατάληψης και της αδικίας** 363
Γεωργία Μούκα, Εκπαιδευτικός Α/θμιας Εκπαίδευσης, Κάτοχος Μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών, «Νέες Τεχνολογίες στην Εκπαίδευση», Υποψήφια Διδάκτωρ Πανεπιστημίου
- Η εκπαίδευση ως μοχλός για την κοινωνική ενσωμάτωση μέσα από τις διαδικασίες της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης** 369
Αλεξάνδρα Κ. Τόμπρα, Πτυχιούχος Πολιτικών Επιστημών & Δημόσιας Διοίκησης, του Εθνικού & Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.
- Η «ανταπόκριση» των αλλόγλωσσων/αλλοδαπών μαθητών στο Διαδικτυακό Λογοτεχνικό Διαγωνισμό της Βιβλιοπαμφαγονίας** 376
Αναστασία Ευσταθίου, Εκπαιδευτικός, κάτοχος Μεταπτυχιακού Διπλώματος στις Επιστήμες της Αγωγής, Συγγραφέας παιδικών βιβλίων
- Διαπολιτισμική Εκπαίδευση και Περιβαλλοντική Αγωγή** 385
Απόστολος Τρομπούκης (Δρ. Φ.), Σχολικός Σύμβουλος, Διδάσκων στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.
- Ελληνικά ως ξένη γλώσσα μέσω του διαδικτύου. Παρουσίαση του προγράμματος «Οδυσσέας» (www.odysseasproject.com)** 394
*Αντωνάκοπούλου Θεοδώρα, Φιλολόγος, αποσπασμένη στο Simon Fraser University
Δρ. Παπάς Παναγιώτης, Επίκουρος Καθηγητής γλωσσολογίας στο Simon Fraser University*
- «Με ένα καράβι τραγούδια ταξιδεύουμε και γνωρίζουμε τη Μεσόγειο»: Η διαπολιτισμική και διαθεματική διάσταση ενός εκπαιδευτικού σχεδίου εργασίας στο Δημοτικό σχολείο** 400
*Ζήσιμος Απόστολος, Εκπαιδευτικός Π.Ε., ΜΑ στην Εκπαίδευση, Πανεπιστήμιο Brunel Λονδίνου
Τσιλίρα Μαρία, Καθηγήτρια Μουσικής
Γεωργιάδης Φωκίων, Εκπαιδευτικός Π.Ε., ΜΑ στην Εκπαίδευση (Συγκριτική Παιδαγωγική και Διαπολιτισμική Εκπαίδευση), Πανεπιστήμιο Λονδίνου, υποψήφιος διδάκτορας του Institute of Education, Πανεπιστήμιο Λονδίνου*
- Σπεύδοντας να προϋπαντήσουμε τα καινούρια μας αναγνωστικά στο δημοτικό σχολείο: Μια πρώτη ‘διαπολιτισμική ανάγνωση’** 410
Δρ Λεωνίδας Χ. Μπόμπας, Συγκριτικός της Εκπαίδευσης, Δ/ντής Σπουδών «Νέα Εκπαιδευτήρια-Γ.Μαλιάρας»
- Η μαγική γλώσσα των παραμυθιών, ή η συνεργία των φοιτητών στη διαμόρφωση του curriculum** 419
Χαρούλα Στογιαννίδου, University of Arizona, Εκπαιδευτικός, απόφοιτος τμήμ. Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης. Διδάτωρ Παιδαγωγικών του ΑΠΘ.

Η διαπολιτισμική Εκπαίδευση, το Αναλυτικό Πρόγραμμα και τα σχολικά εγχειρίδια: Σκοποί και σχέση του Αναλυτικού Προγράμματος και των σχολικών εγχειριδίων με τη διαπολιτισμική εκπαίδευση	425
<i>Νεκταρία Σελιμά, Δασκάλα, Κάτοχος Μ.Δ.Ε στις επιστήμες της Αγωγής</i>	
Αντιπαραθετική παρουσίαση των αναλυτικών προγραμμάτων για τη διδασκαλία της ελληνικής ως μητρικής και ως δεύτερης/ξένης γλώσσας στο πλαίσιο της επικοινωνιακής προσέγγισης	433
<i>Ρουσουλιώτη Θωμαή, Υποψήφια διδάκτορας στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, ΜΔΕ στη Διδακτική Των Γλωσσών</i>	
Διδακτικά και εκπαιδευτικά προβλήματα στο σχολείο από γηγενείς και αλλοδαπούς μαθητές: Τρόποι αντιμετώπισης – Προοπτικές	441
<i>Αθανασίου Λεωνίδας, Καθηγητής Πανεπιστημίου Ιωαννίνων Κωστούλα Σπυριδούλα, μεταπτυχιακή φοιτήτρια Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, Τμήμα Φ.Π.Ψ. Ντάλας Ιωάννης, Διευθυντής 9ου Δημοτικού Διαπολιτισμικού Σχολείου Ιωαννίνων</i>	
Διάγνωση μαθησιακών δυσκολιών αλλοδαπών και παλιννοστούντων μαθητών	448
<i>Νικόλαος Δελιγιάννης, Εκπαιδευτικός Ειδικής Αγωγής Παναγιώτης Κολτσίδα, Εκπαιδευτικός Ειδικής Αγωγής</i>	
Στάσεις των μετεκπαιδευομένων εκπαιδευτικών σχετικά με τη διαπολιτισμική επικοινωνιακή ικανότητα στο χώρο του σχολείου	456
<i>Παλαιολόγου Νεκταρία, Λέκτορας στο Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας Ευαγγέλου Οδυσσέας, Εκπαιδευτικός Α/βάθμιας Εκπαίδευσης, M.Sc., Ph.D.</i>	
Παιδιά πρόσφυγες στην προσχολική εκπαίδευση: με το βλέμμα των εκπαιδευτικών	463
<i>Δραπανιώτου Μίνα, Εκπαιδευτικός</i>	
Απόψεις των γονέων για τα εκπαιδευτικά προβλήματα των «παλιννοστούντων» μαθητών από την τ. Σοβιετική Ένωση. Μια πρώτη ερευνητική προσέγγιση	481
<i>Δρ. Παυλίδης Αντόνης, Σχολικός Σύμβουλος</i>	
Η ένταξη των αλλοδαπών μαθητών στο κανονικό σχολείο: Δεδομένα, απόψεις και προοπτικές (Πιλοτική έρευνα που διεξήχθη σε 50 Εκπαιδευτικούς Σχολείων του Πειραιά)	490
<i>Χρυσοφάκη Αικατερίνη, Δρ., Εκπαιδευτικός πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης Παμουκτσόγλου Αναστασία, Δρ., Πάρεδρος Παιδαγωγικού Ινστιτούτου</i>	
Διαπολιτισμικό Γυμνάσιο Ευόσμου Θεσσαλονίκης: ο συντονισμός της διδασκαλίας της ελληνικής γλώσσας σε ένα ‘μεικτό’ σχολείο	495
<i>Βούλα Κίτσα, Δρ. Γλωσσολογίας, Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας</i>	

Διαπολιτισμική επάρκεια και ετοιμότητα εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης στο νομό Αργολίδας	503
<i>Ανδρέας Λούκας, Μετεκπαιδευόμενος Δάσκαλος, Φιλολόγος</i>	
Ημι-δομημένη συνέντευξη: η συμβολή της στην προσέγγιση της οπτικής του αλλοδαπού μαθητή	513
<i>Μαρία Πρελορέντζου, Καθηγήτρια Μ.Ε., Φιλολόγος, Κάτοχος Μ.Δ.Ε., Υπ. Διδάκτωρ, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου</i>	
Σχολικές γιορτές και διαπολιτισμική εκπαίδευση στην Ελλάδα	521
<i>Ευγενία Καρούμπαλη, Εκπαιδευτικός μουσικής στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Απόφοιτος του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών</i>	
Η Εκπαίδευση των αλλοδαπών και παλινοστούντων μαθητών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης στο Νομό Τρικάλων	529
<i>Καλύβας Ιωάννης, Σχολικός Σύμβουλος Παπαγιάννης Βασίλης, εκπαιδευτικός (μετεκπαιδ. στο Διδασκ. Ιωαννίνων) Ψαρράς Σεραφείμ, εκπαιδευτικός(μετεκπαιδ. στο Διδασκ. Ιωαννίνων)</i>	
Η διδασκαλία της μαθηματικής γλώσσας σε δίγλωσσους μαθητές και μαθήτριες	539
<i>Κακαβάκης Δημήτρης, MASTER: Σπουδές στην εκπαίδευση, Υποψήφιος διδάκτωρ Π. Αιγαίου</i>	
Διαπολιτισμική διάσταση στην Αγωγή της Τέχνης. Ένα διδακτικό παράδειγμα	545
<i>Διαλεκτόπουλος Αθανάσιος, Συντονιστής Εκπαίδευσης Βενελιχ</i>	

Πρόλογος

Κυρίες και κύριοι,

Σας καλωσορίζω στην Πάτρα και στο 9ο Διεθνές Συνέδριο με θέμα «Διαπολιτισμική Εκπαίδευση: Ελληνικά ως δεύτερη ή ξένη γλώσσα», που οργανώνει το Κέντρο Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Πατρών.

Όπως όλοι γνωρίζουμε η ελληνική κοινωνία και πιο συγκεκριμένα η ελληνική εκπαίδευση έχει περάσει εδώ και αρκετά χρόνια από το φάσμα της εθνικής και γλωσσικής ομοιογένειας στην αντίληψη και την αίσθηση της πολυεθνικής συμμετοχής, της πολιτισμικής ετερότητας και της πολυγλωσσίας. Οι συνθήκες και οι τρόποι, που έχει πραγματοποιηθεί αυτή η μετάβαση, έχουν αποτελέσει ένα από τα βασικά θέματα συζήτησης και ανάλυσης αυτού του συνεδριακού θεσμού. Υπήρξε μέλημά μας αλλά και στόχος μας μέσα από τα συνέδρια που πραγματοποιούμε εδώ και 11 χρόνια στην Πάτρα, ο θεσμός αυτός να συντελέσει στην ακόμη βαθύτερη προσέγγιση του θέματος της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης, συμβάλλοντας, πιστεύουμε, με αυτό τον τρόπο στην προσέγγιση των προβλημάτων που προκύπτουν τόσο στο χώρο της ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης στο εξωτερικό όσο και στην εκπαίδευση των αλλοδαπών και παλιννοστούντων μαθητών στην Ελλάδα.

Σε αυτό το σημείο θα ήθελα να υπενθυμίσω επιγραμματικά τη μέχρι τώρα πορεία και προσπάθειά μας.

Το Κέντρο Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης προχώρησε στη διοργάνωση του πρώτου συνεδρίου Ελλάδας και Δημοκρατιών της πρώην Σοβιετικής Ένωσης και του πρώτου Διαβαλκανικού Συνεδρίου με δεδομένο το γεγονός ότι το 1990 άνοιξαν τα σύνορα του ανατολικού μπλοκ. Όντας ο ελληνισμός έντονος στις χώρες αυτές, υπήρχε άμεση ανάγκη στήριξης, πράγμα που επεδίωξε κατ' αρχήν το Πανεπιστημίο μας και σε μεγάλο βαθμό πέτυχε, αφού κατάφερε να προσελκύσει το ενδιαφέρον, τόσο της ελληνικής πολιτείας όσο και των άλλων Ελληνικών Πανεπιστημίων, ώστε να κινηθούν προς αυτή την κατεύθυνση.

Ύστερα από την επιτυχή διεξαγωγή αυτών των συνεδρίων και δεδομένου ότι γνωρίζαμε το πρόβλημα της ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης τόσο των ελληνόφωνων

αλλοδαπών και των ομογενών στο εξωτερικό που είναι διασκορπισμένοι σε όλη την υφήλιο και συμμετέχουν σε τελείως διαφορετικά εκπαιδευτικά συστήματα, γλώσσες και πολιτισμούς, με τελείως διαφορετικές δυνατότητες ανάπτυξής τους από τις χώρες υποδοχής, καθώς επίσης και με τελείως διαφορετικά μοντέλα διαβίωσής τους στο εξωτερικό, όσο και των παλιννοστούντων ομογενών και των αλλοδαπών στην Ελλάδα, θεωρήσαμε απόλυτα αναγκαία τη διοργάνωση ενός συνεδρίου, που θα απευθύνεται σε όλους αυτούς.

Μετά από τα παραπάνω, γίνεται σαφές ότι η διοργάνωση αυτού του συνεδρίου, που καθιερώθηκε ως θεσμός στο Πανεπιστήμιο Πατρών, δεν ήταν τυχαίο γεγονός αλλά ένα καλά μελετημένο βήμα στις προσπάθειές μας για συνεισφορά στον τομέα αυτό.

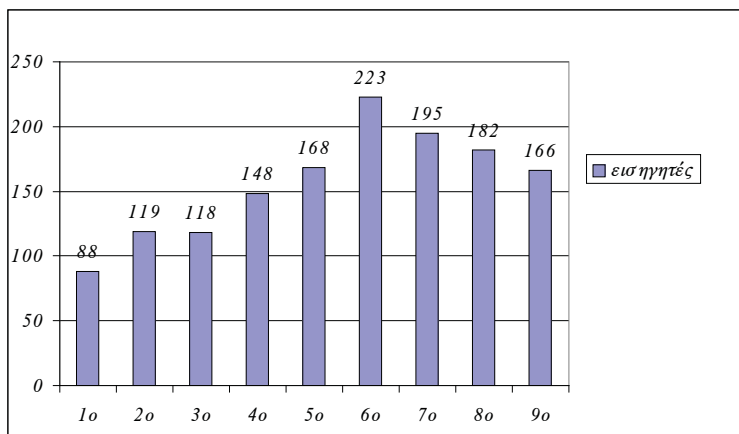
Η ανταπόκριση των ενδιαφερομένων εκπαιδευτικών όλων των βαθμίδων από την Ελλάδα και το εξωτερικό, καθώς και οι ενδιαφέρουσες επιστημονικές εργασίες και οι συζητήσεις υψηλού επιπέδου δικαιώσαν πανηγυρικά τους διοργανωτές του συνεδρίου για την εν λόγω επιλογή τους, και είμαστε βέβαιοι πια ότι η συμβολή του θεσμού αυτού είναι δεδομένη.

Αναδείχθηκε, λοιπόν, ως επιτακτική η ανάγκη της μόνιμης τέλεσης του συνεδρίου στο Πανεπιστήμιο Πατρών, με άμεσο στόχο την ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών αλλά και των υπηρεσιών σε θέματα που αφορούν στη διδασκαλία της Ελληνικής ως δεύτερης ή ξένης γλώσσας και την προώθησή της, στο μέτρο του δυνατού, σε παγκόσμιο επίπεδο, έτσι ώστε να μεγιστοποιηθεί η προσφορά τόσο στους ομογενείς του εξωτερικού και τους αλλοδαπούς, που θέλουν να μάθουν την ελληνική γλώσσα, όσο και στους παλιννοστούντες και τους αλλοδαπούς που εγκαθίστανται στην Ελλάδα.

Κάνοντας, λοιπόν, έναν απολογισμό μετά από 9 χρόνια, θέλουμε να σας παρουσιάσουμε ορισμένα στοιχεία αναφορικά με το συνεδριακό αυτό θεσμό.

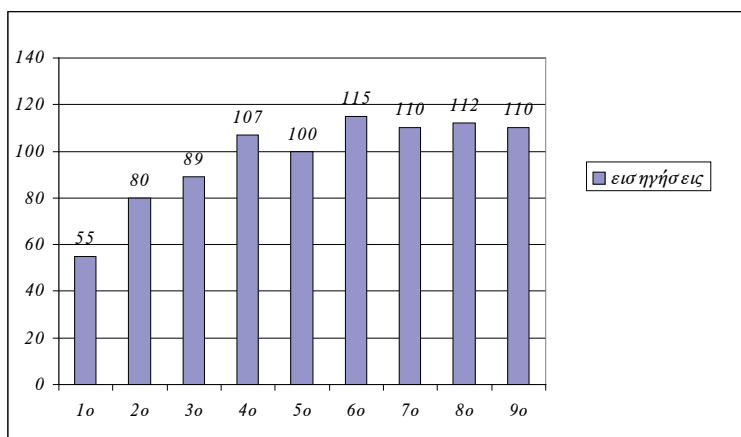
Από τον πίνακα 1, βλέπουμε το σύνολο των εισηγητών, που έλαβαν μέρος στα συνέδρια και παρουσίασαν ανακοινώσεις, οι οποίοι ανέρχονται σε 1.407. Αν λάβουμε υπόψη και τις ανακοινώσεις που κατατέθηκαν αλλά απορρίφθηκαν, γίνεται πιστεύουμε φανερό το εύρος, η απήχηση και η συμβολή του συνεδριακού θεσμού.

Πίνακας 1. Αριθμός εισηγητών ανά Συνέδριο από το 1ο έως το 9ο



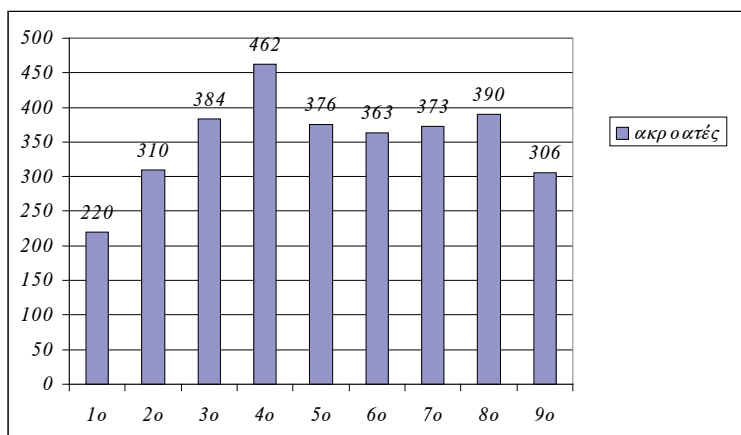
Στον πίνακα 2 βλέπουμε το σύνολο των ανακοινώσεων ανά συνέδριο. Και στα εννέα συνέδρια έγιναν 878 ανακοινώσεις που έχουν εκδοθεί σε αντίστοιχους τόμους πρακτικών, όπως θα δούμε στη συνέχεια.

Πίνακας 2. Αριθμός εισηγήσεων ανά Συνέδριο από το 1ο έως το 9ο

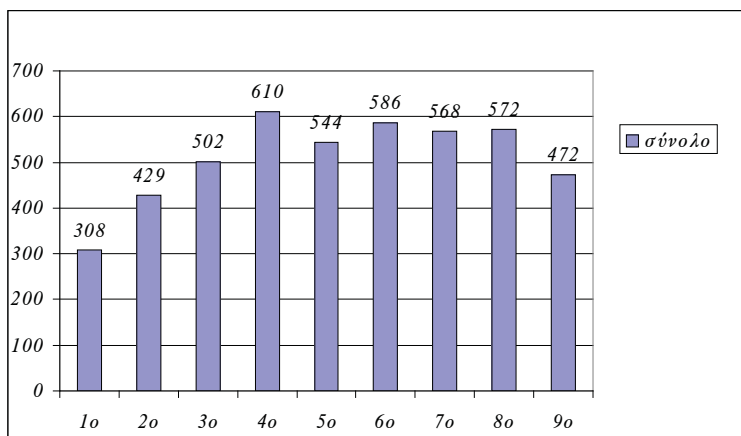


Από την άλλη πλευρά, ο αριθμός των ακροατών, με μικρές διακυμάνσεις, διατηρήθηκε όλα τα χρόνια σε υψηλά επίπεδα, όπως φαίνεται από τον πίνακα 3.

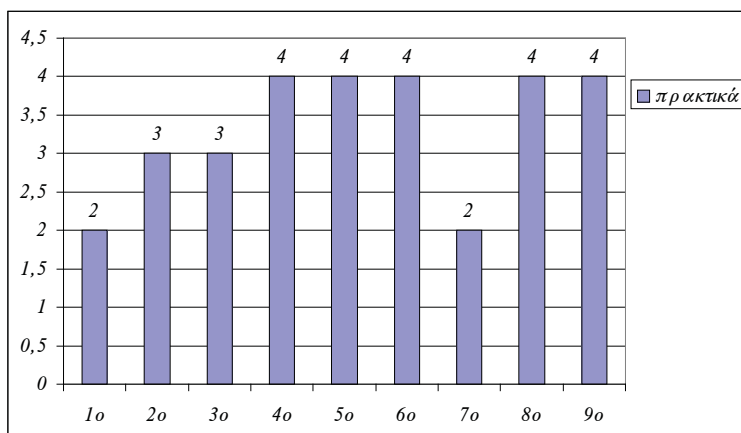
Πίνακας 3. Αριθμός ακροατών ανά Συνέδριο από το 1ο έως το 9ο



Στον πίνακα 4 βλέπουμε το σύνολο των συμμετεχόντων ανά συνέδριο από το 1997, που διοργανώθηκε το 1ο συνέδριο, μέχρι σήμερα. Το γενικό σύνολο, των συμμετοχών και στα 9 συνέδρια ανέρχεται 4591 άτομα.

Πίνακας 4. Αριθμός συμμετεχόντων ανά Συνέδριο από το 1ο έως το 9ο

Στον πίνακα 5 βλέπουμε το σύνολο των τόμων των πρακτικών που εκδόθηκαν ανά συνέδριο και το συνολικό αριθμό τόμων όλων των συνεδρίων, που ανέρχεται στους 30. Πρέπει εδώ να σημειώσουμε ότι ο συνεδριακός αυτός θεσμός είναι ο μοναδικός πανελλαδικά που μοιράζει τα πρακτικά κατά τη διάρκεια τέλεσης του συνεδρίου, και συμπεριλαμβάνει όλες τις ανακοινώσεις που έχουν εγκριθεί από την επιστημονική επιτροπή. Αντιλαμβάνεστε, λοιπόν, την ένταση της οργανωτικής επιτροπής τους δύο τελευταίους μήνες πριν την τέλεσή του.

Πίνακας 5. Αριθμός τόμων πρακτικών ανά Συνέδριο από το 1ο έως το 9ο

Χρηματοδότες του συνεδρίου είναι το ΥΠ.Ε.Π.Θ. και η Γενική Γραμματεία Απόδοσης Ελληνισμού, καθώς επίσης και το Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας, οι οποίοι

κάθε χρόνο συμμετέχουν με ένα ποσό. Τα 2-3 πρώτα χρόνια συμμετείχε ως χρηματοδότης και το Πανεπιστήμιο με μια μικρή συνεισφορά.

Το σύνολο, όμως, αυτών των προσφορών δεν ξεπερνά το 20% του συνολικού κόστους του συνεδρίου. Αυτό το 80%, που υπολείπεται, καλύπτεται από τους εισηγητές και τους ακροατές, που είναι και οι βασικοί χρηματοδότες αυτού του θεσμού. Και για το λόγο αυτό τους ευχαριστούμε πρωτίστως πάρα πολύ, καθώς επίσης και όλους όσους αναφέρθηκαν παραπάνω.

Η συνεχώς αυξανόμενη ανάγκη των εκπαιδευτικών για ενημέρωση πάνω σε νέες τάσεις, μεθόδους και ερευνητικά δεδομένα στο χώρο της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης και της διδασκαλίας της ελληνικής γλώσσας ως δεύτερης ή ξένης είναι ο κύριος λόγος της συνέχισης του συνεδριακού θεσμού. Είναι γεγονός ότι μέσω του θεσμού αυτού, οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να παρακολουθήσουν τις επιστημονικές εξελίξεις και να διαπιστώσουν το επίπεδο της έρευνας και των εναλλακτικών πρακτικών εφαρμογών.

Θέματα όπως η διαπολιτισμική εκπαίδευση στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, η εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας ως δεύτερης ή ξένης, η επιμόρφωση και αξιολόγηση των εκπαιδευτικών που διδάσκουν την ελληνική ως δεύτερη ή ξένη γλώσσα, η ελληνόφωνη εκπαίδευση στο εξωτερικό, ο ρόλος των μέσων στη διδασκαλία και εκμάθηση της ελληνικής ως δεύτερης ή ξένης γλώσσας, μέσων όπως είναι η ηλεκτρονική τεχνολογία, η δραματοποίηση, η μουσική αλλά και οι πολιτικές διάδοσης της ελληνικής γλώσσας στο εξωτερικό, είναι μερικές από τις θεματικές που έχουν απασχολήσει το Συνέδριό μας και πιστεύουμε ότι αυτές και άλλες παρόμοιες θα απασχολήσουν για πολύ καιρό ακόμα τους εκπαιδευτικούς και τους ειδικούς της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης στη χώρα μας.

Μετά από τα παραπάνω, γίνεται φανερό ότι ο συνεδριακός αυτός θεσμός, μεγάλωσε, ωρίμασε, θέλει να ταξιδέψει. Ίσως, λοιπόν, τον επόμενο χρόνο να βρεθεί σε μια άλλη πόλη, σε μια άλλη χώρα. Αυτό, όμως, θα το μάθετε οπωσδήποτε εγκαίρως.

Κλείνοντας, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους ακροατές, τους εισηγητές, όλους εσάς, κυρίως όμως τους συνεργάτες του Κέντρου Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης, αυτούς που είναι μαζί μας τώρα, αλλά και όσους έχουν αποχωρήσει, και να τους πω πως έχουν υπάρξει άψογοι και αποτελεσματικοί ως μέλη της οργανωτικής επιτροπής αυτού του συνεδρίου.

Σας ευχαριστώ

Παντελής Γεωργογιάννης
Καθηγητής Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Πατρών

